

O AKADEMIKU - ARCHIVÁŘI

Kdo viděl výstavu archivních dokumentů na Pražském hradě, snadno pochopí, jak důležitou a krásnou prací je archivářství, jak velebně doklady staré slávy jsou svěřeny péči archivářů. Tato tichá věda má svého šéfa v akademiku Václavu Vojtíškově, profesoru pomocných věd historických na Karlově universitě v Praze: staroslavné učení Karlovo je jednou z životních lásek Václava Vojtíška. Druhou je Praha, v níž 9. srpna 1883 spatřil světlo světa.

Akademik Václav Vojtíšek byl dlouhá léta archivářem hlavního města Prahy, archivářem Karlovy university, archivářem Královské české společnosti nauk, ředitelem státní archivní školy a k tomu je nyní i archivářem a ředitelem archivu Československé akademie věd. Dovedete si nyní představit, jak bohatá je dosavadní žítí tohoto velearchiváře. V této práci nebyl však akademik Vojtíšek ušetřen ani tragédie, když velkou část archivního pokladu, chovaného ve Staroměstské radnici, nenávratně zchvátily plameny vznícené esesáckou palbou za pražské revoluce.

Z archivního bádání vytěžil akademik Vojtíšek především mnohé poznatky, důležité pro otázky vývoje našich měst. Pro obraz sociálního a hospodářského vývoje českých měst posloužilo mu nejvydatněji studium městských knih, a až jde o města česká, jsou vědecké studie Vojtíškovy uznale hodnoceny nejvýznamnějšími odborníky i v zahraničí. Z Vojtíškovy rozboru městských knih vzešel ovšem velký počet studií

KRESLIL O. ŠTEMBERA

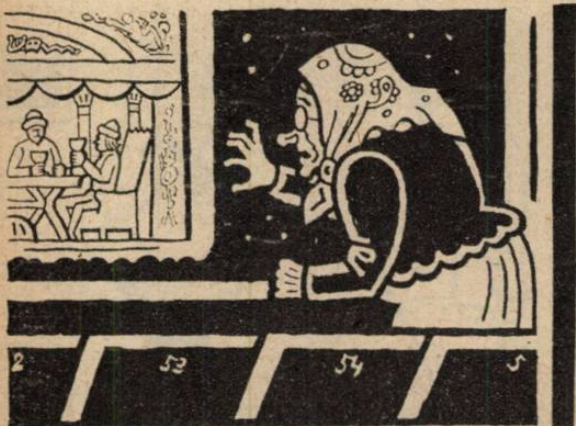
o našich městech ve středověku, především však studie o rodné Praze, jejíž velká úloha v dějinách národa a státu v nich vystupuje v jasné velkoleposti.

Se stejnou vědeckou přesností, ale i se stejnou láskou vypráví nám o dějinách Karlovy university, již prokazuje mnohé služby, zvláště ve své aktivní funkci předsedy komise pro obnovu Karolina. Zejména bojovně vystupoval své doby na její obranu proti německému buržoasnímu nacionalismu a pádými argumenty drtil jeho zálučné zákroky. Nikdy nelze zapomenout na jeho vlastenecké epistoly k českému lidu, na četné jeho přednášky a články, jimiž oživoval národní vědomí v dobách nejtěžších zkoušek, v době Mnichova a za okupace; jako např. ve dnech převezení Máchových ostatků na Vyšehrad.

Akademik Vojtíšek se vždycky o bohatství svého bádání a vědění dělil s veškerým lidem. Jeho popularizační činnost je neobyčejně rozsáhlá a není to jen práce z povinnosti. Profesor dr. Vojtíšek je příkladem vědce, který miluje svou vlast a její dějiny a přenáší tuto lásku na všechny svůj lid, z něhož vyšel. Ovládá vzácné umění poučovat zajímavě. Jeho styl, půvabně archaický, lahodně se vmlouvá smyslu čtenářů i posluchačů. Ve svých překypujících pramenech má rozmanitý výběr poutavých témat, jako je sgrafistika, která pojednává o pečeti, nebo heraldika, nauka o erbech a vědění a umění s tím spojených. Daleko však není úmyslem jeho zajímavé popularisace snaha lichotit: je to naopak věda kritická, přesná a pravdivá.

V Německé spolkové republice se ustavila také jakási „Karlova universita“, která v revanšistickém duchu vyvíjí nyní dosti horlivou činnost. To velice nasvědčuje tomu, že si akademik Václav Vojtíšek o čest a slávu svého drahého a pravého Karlova učení znovu zabývá. Je ve svých dnešních 75 letech v tak dobré kondici a vyzbrojen tak mnohými a pravdivými argumenty, že o výsledek takového klání by nemusilo být obav. LADISLAV KHÁS

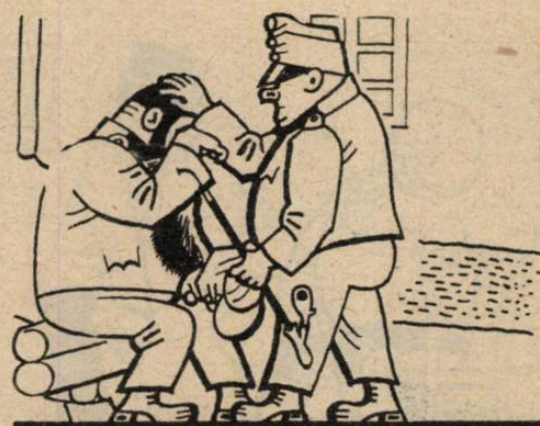
OSUDY DOBRÉHO VOJÁKA ŠVEJKA VE SVĚTOVÉ VÁLCE

7. „Švejku! Ježíšmarjá, vždyť já se kvůli vašim blbostem musím zastřelit sám.“ zaúpěl oberlajtnant Lukáš, chytaje se za hlavu. Švejk si zase zapnul bluzu: „To nedělají, to by byla hloupost. Vony ani ty patrony nejsou zadarmo. Vědí, pane oberlajtnant, to vo tý chladný oceli mám z Pištěkárny. Tam si lidi dávají na všecko pozor. Jednou dávali „Král Václav IV. a jeho kat“. Král pil víno a jeden z pánů mu nasypal do číše jed. Král to chtěl vypít a zvedl ten pohár. Tu řááá babička až z galerie ouzkostlivě zvolala: „Mladý pane, nepijou to, maj to otrávený!“

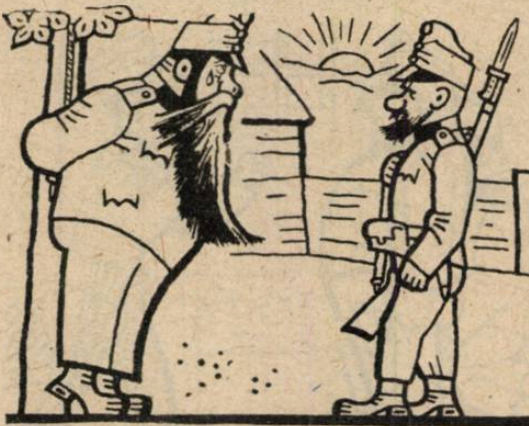
8. Nadporučík Lukáš zacpal si uši, podíval se zuřivě na Švejka koule očima tak, že se mu podlévaly krví, kopl do nohy zničeného Balouna a obrátil se k účetnímu šikovateli Vaňkovi: „Balouna tři dni po dvou hodinách uvázal; řekněte to cuksfírovi. Je to jisté, že to sežral on?“ a nečekaje odpovědi, jak puma odletěl ze dvora. Když potom finčení šavle o schody zaniklo, obrátil se Švejk k zdrcenému Balounovi: „Vidíš, blbouno, co sis nadrobil; neměls daleko do pověšení. Už jsem ti zachránil po druhý život, ale víckrát to dělat nebudu. Copak tohle dělá pořádný voják?“

9. „Kdyby se to dovědělo Jeho Apoštolské Veličenstvo, náš císař pán, co by si vo nás, vo tobě i vo mně, pomyslí.“ A vida, že věčně hladový obr škytá a rukávem stírá slzy, sundal mu čepici a pohladil ho po vlasech: „No, no, nebreč, nevíš; snad bys kvůli takovému tentononc, jako je uvázání, neplakal. To na nás, kamaráde, čekají ještě horší věci. V Radlicích byla jedna uhlička a ta říkala: „Von nikdá neudělá Pánbu tak zle, aby nemoh udělat ještě hůř.“ – Přišel cuksfíra s provazy, dva vojáci s nasazenými bajonety, odvedli Balouna a uvázali jej u školy k mladé lípě.

10. Shora z okna křičel na ně lajtnant Dub: „Pořádně to prase uvažte, až zčerná! Ať stojí na samých špičkách, jako baletka! Cuksfíra, jestli ten chlap nebude pořádně uvázaný, uvážu já vás, a vlastnoručně! Vy mě ještě neznáte; krucifíks, povídám, že mě neznáte!“ a cuksfíra utahoval provazy, až se zařezávaly Balounovi do masa. – „Povol,“ hučel Švejk, „dýť von je to pabl; von je to takovej školomet, taková fajfka rezervní s gypsovou hlavou!“ U uvázaného Balouna zůstal stát post, dáváje pozor, aby delikvent neomdlel.

11. Byl už večer a slunce zapadalo, polévajíc uvázaného Balouna krvavou záplavou; do vesnice hnali vojáci celé stádo dobytka, které přes den pásli na lukách a v lesích. To bučení krav a praskání bičů připomnělo Balounovi domov, zabité prase, uzvené maso a bochníky chleba. Slzy mu znovu zaplavily oči. Díval se na slunce, které zapadalo někde tam, kde stál jeho mlýn, a pláč otřásl celým jeho tělem: „Proč jsi mě, bože, nestvořil alespoň takovým volem! Aspoň bych nikdá neměl tolik hladu! Co jsem se moh na tom kuse země, kterou jsme už přešli, napást!“

12. Balouna přišel odvázat cuksfíra až za samé tmy; putzflak koukal si na modré pruhy na odřených zápěstích a motal se jako opilý. A Švejk ho těšil: „Nic si z toho nedělej. Vona, kamaráde, přísnost na vojně musí být. U dajčmajstrů byli vojáci uvázaní, u landešiců byli vojáci uvázaní, u šestatřicátek byli uvázaní a u honvédů jim dávaj špangle. Trest musí být, von i bůh, nejvyšší milosrdnej, trestá všecko a taky by ti neprominul, kdybys mu sežral dvoukilovej špekbuřt. A to si pamatuj: Přísnost na chudý lidi musí být, kdyby na sůl nebylo!“